

Správa z *III. konferencie slovenských evanjelikov žijúcich v zahraničí – konajúcej sa vo Veľkom Krtíši a následne III. evanjelické cirkevné dni v Lučenci*

Dejiny dolnozemsých Slovákov nie sú zaujímavé len pre historiografiu, ale aj všeobecne pre slovenskú verejnosť. Z histórie je známe – ako uvádza znalec dejín dolnozemsých Slovákov Miroslav Kmeť – že na prelome 17. a 18. storočia sa na území Slovenska odohrávali spoločenské, hospodárske a sociálne zmeny, ktorých následkom sa stala rozsiahla migrácia príslušníkov slovenského etnika na tzv. Dolnú zem, a to v súvislosti s elimináciou osmanskej nadvlády v južnom Uhorsku. V prvej polovici 18. storočia nadobudla migrácia poddaných masový charakter, najviac z Novohradskej, Gemerskej a Šarišskej, ďalej Liptovskej, Oravskej a Trenčianskej stolice, pričom častou príčinou bola aj náboženská diskriminácia evanjelikov. V 17. storočí sa Slováci usadzovali najmä v severnejších oblastiach územia dnešného Maďarska, napríklad v Edháze, Balašských Ďarmotách, Siráku, Pilíšskej Čabe atď. Ďalej M. Kmeť poukazuje, že dôsledky masívneho vysťahovalectva hlavne v 18. storočí zaznamenal aj Pavol Jozef Šafárik, ktorý uviedol, že Slováci žili aj v Peštianskej, Békešskej, Komárňanskej, Sabolčskej, Užskej, Fejérskej, Ostrihomskej, Čongrádskej, Vespřímskej, Satmárskej, Tolnianskej, Čanádskej, Torontálskej, Hevešskej, Temešskej a Sriemskej stolici. Podľa neho tu žilo 450 tisíc kolonistov z celkového počtu 1,8 mil. uhorských Slovákov, pričom až dve tretiny Dolnozemcov boli evanjelici. Podľa ďalšieho znalca problematiky, etnológa Jána Botíka, obraz Slovákov na Dolnej zemi by nemohol mať veľkú výpovednú hodnotu, kedy v ňom nebola zastúpená úloha, ktorú pre nich, resp. v ich živote zohrávala náboženská, teda konfesijná príslušnosť k luteránskeму – evanjelickému vierovyznaniu.

Práve preto na počesť slovenských vysťahovalcov sa v dňoch 27. – 29. júna 2012 vo Veľkom Krtíši uskutočnila *III. konferencia slovenských evanjelikov žijúcich v zahraničí*, ktorá bola organizovaná Prípravným výborom Združenia slovenských evanjelikov žijúcich v zahraničí, Evanjelickou luteránskou cirkvou v Rumunsku – Slovenský seniorát v Nadlaku, Evanjelickou cirkvou augsburského vyznania na Slovensku

v spolupráci s Úradom pre Slovákov žijúcich v zahraničí a mestom Veľký Krtíš.

V prvý deň – v stredu 27. júna – bol v popoludňajších hodinách príchod a ubytovanie hostí. Večer od 19.00 do 20.00 sa konali úvodné služby Božie v evanjelickom chráme Božom vo Veľkom Krtíši, kde kazateľom slova Božieho bol **Slavomír Sabol** – dištriktuálny biskup Východného dištriktu. Po skončení omše nasledovala pracovná večera Predsedníctva ECAV a Zboru biskupov ECAV so zahraničnými hosťami v penzióne Kaštieľ.

Druhý deň – vo štvrtok 28. júna – sa začal privítaním účastníkov v zasadačke v zariadení „Slobodáreň“. Potom sa konala úvodná pobožnosť v celebrowaní evanjelického farára **Dušana Tótha** z Toronta (Kanada). Po skončení bohoslužby sa začala konferencia, na ktorej odznelo mnoho zaujímavých príspevkov. Priebeh konferencie „vyrušili“ iba krátke prestávky a ďalšie kratučké modlitby, ktoré viedli predstavitelia rôznych krajín, napríklad evanjelická farárka **Hilda Gulácsiová-Fabulyová** zo Slovenského evanjelického cirkevného zboru a. v. v Budapešti (z Maďarska), evanjelický farár **Dušan Saják** zo Slovenského evanjelického cirkevného zboru a. v. v Iloku (z Chorvátska), evanjelický biskup **Samuel Vrbovský** zo Slovenského evanjelického cirkevného zboru a. v. v Srbsku. Druhý deň bol ukončený vernisážou výstavy obrazov Lucie Kubicovej z Talianska v Dome kultúry a spoločným programom pre účastníkov konferencie a občanov mesta a príhovorom primátora.

Tretí deň – v piatok 29. júna – pokračovala konferencia v zasadačke v zariadení „Slobodáreň“. Po odznení konferenčných príspevkov sa konali služby Božie: pod vedením seniora Slovenského evanjelického luteránskeho seniorátu v Rumunsku **Juraja Bálinta** a superintendenta ECAV z Českej republiky **Mariána Čopa**. Konferenčné slávnosti sa skončili spoločným obedom.

Slávnosti pokračovali 29. júna a 1. júla 2012 v Lučenci pod názvom *III. evanjelické cirkevné dni*, ktoré boli organizované Evanjelickou cirkvou augsburského vyznania na Slovensku v spolupráci s Banskobystrickým samosprávnym krajom, Maticou slovenskou a mestom Lučenec. Celé evanjelické cirkevné slávnosti sa konali pod záštitou prezidenta Slovenskej republiky Ivana Gašparoviča.

V obradnej sieni vzácných hostí privítala primátorka Lučenca Alexandra Pivková, medzi inými aj generálneho biskupa Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku **Miloša Klátika**, ktorého korene sa nachádzajú práve v Novohrade. Sám povedal: „*Toto mesto spolu s Veľkým Krtíšom som navrhol Generálnemu presbyterstvu preto, lebo korene mojej rodiny siahajú do Novohradu a tak sa aj cítim.*“

Cirkevné dni boli venované šíreniu zvesti slova Božieho medzi Slováckmi žijúcimi doma i v zahraničí. Až do noci sa konali rôzne programy, napríklad: biblické hodiny, vernisáže výstav, prezentácie kníh, diskusné fóra, tržnica duchovných možností, ako aj vystúpenia cirkevných spevokolov, dychových hudieb či žiakov evanjelických škôl.

Vernisáž sa konala v Novohradskom múzeu a galérii pod názvom **500 rokov reformácie na Slovensku – Evanjelické osobnosti Novohradu**. Bola to výstava Ústredného archívu ECAV na Slovensku, doplnená artefaktmi z bohoslužobného života cirkevného zboru a domácich pobožností, ktoré poskytli CZ Bratislava-Petržalka a CZ Košeci. Druhým významným miestom bol Dom Matice slovenskej, kde bola umiestnená výstava **Život Slovákov v Amerike**. V Divadle Boženy Slančíkovej Timravy bola sprístupnená výstava z tvorby insitného umenia v Kovačici **Ora et labora – Modli sa a pracuj**. Vo dvore hotela Reduta bola umiestnená výstava **Drevené evanjelické artikulárne kostoly na Slovensku**. V neposlednom rade v zasadačke hotela Pelikán bola zriadená putovná výstava **O živote a diele biskupa Fedora Ruppeldta** a prezentácia zborníka *Fedor Ruppeldt. Život a dielo*.

Na druhý deň – v sobotu 30. júna – sa konali prezentácie spojené s diskusiou, ako napríklad na témy: **Evanjelici a vysťahovalectvo** – prezentácie kníh v Dome Matice slovenskej o evanjelikoch vydaných Maticou slovenskou – Ján Jančovic: *Slovenské vysťahovalectvo* a Miriam Viršinová: *Evanjelická cirkev a. v. v Uhorsku a Slováci v druhej polovici 19. storočia*. **Publikácie o Slovákoch žijúcich v zahraničí** – predstavenie publikácií o Slovákoch z produkcie zahraničných vydavateľstiev. Z Výskumného ústavu Slovákov v Maďarsku v Békešskej Čabe – zborníky: Anna Divičanová, Anna Kováčová (eds.): *Cirkevná kultúra Slovákov v Maďarsku*, Anna Kováčová (ed.): *Identita, história a kultúra / Dejiny Slovákov na Dolnej zemi*, z Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov: *Slováci v Srbsku z aspektu kultúry*, Ondrej Mihál: *Náboženský život Slovákov v Kanade*,

Dušan Saják: *Adam Vereš (1883 – 1931). Život a dielo*, zbierka básní slovenských autorov v Chorvátsku *Túžby*. Ďalej sa uskutočnilo diskusné fórum – **Slováci žijú aj v zahraničí** – o pastorálnom zabezpečení slovenských evanjelikov žijúcich v zahraničí. S referátmi vystúpili: Samuel Vrbovský zo Srbska, Juraj Bálint z Rumunska a Dušan Tóth z Kanady. Osobitným hosťom diskusného fóra bol RNDr. Igor Furdík – predseda Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí. Pre lepšie precítenie životnej situácie slovenských evanjelikov v zahraničí slúžila **diskusia k filmom s kresťanskou tematikou** v kine Apollo s nasledovnými filmami: *Dokumentárne pásmo o Novohradskom senioráte*, *Slovenskí evanjelici v Maďarsku*, *Maďarskí evanjelici na Slovensku* a iných.

Hlavné pódium bolo umiestnené na Námestí republiky, kde sa konali služby Božie – vystúpili slovenskí evanjelici žijúci v zahraničí: zo srbskej Vojvodiny, z Rumunska, Maďarska, Chorvátska, Česka, ale i z USA a ďalších krajín. Ako uviedli aj lučenecké *Mestské noviny*, napriek nezvyčajnej horúčkave sa vyše dvetisíc evanjelikov z celého Slovenska i zo zahraničia zhromaždilo na Námestí republiky a na hlavných bohoslužbách v sobotu dopoludnia a podľa spomenutých novín v priamom prenose slovenskej televízie (RTVS) ich sledovalo do pätnásťtisíc divákov.

1. júla 2012 sa ukončili *III. evanjelické cirkevné dni* so slávnostnými službami Božími v evanjelickom kostole v Lučenci. Na nedeľných bohoslužbách kázali predstavitelia partnerských evanjelických cirkví zo zahraničia, ktorí sa zúčastnili na pestrých duchovno-kultúrnych podujatiach v piatok a sobotu v meste Lučenec.

Bernadeta Ottmárová